

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Вульфсон Б. Л. Сравнительная педагогика: история и современные проблемы / Б. Л. Вульфсон. – М. : Изд-во УРАО, 2003. – 232 с.
2. Беседіна Є. В. Концептуальна модель професійної підготовки конкурентоспроможних перекладачів в умовах диверсифікації вищої освіти – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Pfto/2009_3/files/ped_2009_03_07_Besedina.pdf
3. Мартинюк О. В. Проблеми професійної підготовки перекладачів у педагогічних дослідженнях вітчизняних та зарубіжних науковців – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.narodnaosvita.kiev.ua/vupysku/15/statti/martinuk.htm>
4. Павлик О. Б. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх перекладачів до використання офіційно-ділового мовлення Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. Б. Павлик. — Хмельницький, 2004. — 20 с.
5. Левицька Н. В. Концептуальні засади професійної підготовки перекладачів в країнах західної Європи // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. - 2011. -№ 5. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/Vnadsps/2011_5/11Invkze.pdf
6. Мартинюк О. В. Професійна підготовка перекладачів у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/Portal/soc_gum/peddysk/2010_7/martyniuk.pdf

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Кучай Тетяна Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки, дошкільної та початкової освіти Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Коло наукових інтересів: особливості вищої освіти Великої Британії.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ТЕЛЕВІЗІЙНИХ ЖУРНАЛІСТІВ-РЕПОРТЕРОВ

Аліна ЛІСНЕВСЬКА (Луганськ)

У статті йдеться мова про важливі питання вищої професійної освіти телевізійних журналістів-репортерів, що безпосередньо пов'язані з динамічно розвиваючою сферою телевізійного мовлення та чітким визначенням соціокультурної функції телебачення.

В статтє поднимаются актуальные вопросы высшего профессионального образования телевизионных журналистов-репортеров, которые связаны с динамично развивающейся сферой телевизионного вещания и определением социокультурной функции телевидения.

Ключові слова: підготовка телевізійних журналістів-репортерів, новинарна журналістика, телебачення, вища телевізійна освіта.

Завдяки ретельному аналізу сучасного стану телебачення в Україні та визначенню соціокультурної функції цього наймогутнішого засобу масової інформації стає можливим розуміння особливої ролі телебачення в суспільстві та успішне вирішення проблеми вищої професійної телевізійної освіти. Вирішення даної проблеми неможливо без визначення змісту вищої професійної телевізійної освіти та тенденцій її розвитку, а тому досить актуальною залишається проблема створення єдиної скоординованої системи професійної освіти, здатної забезпечити

відповідний кількісний та якісний рівень підготовки телевізійних фахівців.

Якісна професійна підготовка тих, хто мріє пов'язати своє життя з телебаченням, вимагає нового підходу для формування самої моделі фахівця та визначення показників компетентності даного кола професії. Цілком очевидним є результативність діяльності ЗМІ, яка в певній мірі залежить від рівня професіоналізму відповідних фахівців. Щоб підвищити цей рівень, необхідні заходи, які не тільки виходять за межі окремого навчального закладу, але й ґрунтуються на тенденціях розвитку сучасної вищої освіти та зафіксовані у різних документах цього напрямку, а саме: Програмному документі ЮНЕСКО „Реформа та розвиток вищої освіти”, Комюніке Конференції міністрів країн Європи, відповідальних за сферу вищої освіти „Загальноєвропейський простір вищої освіти – досягнення цілей” та, безперечно, Болонської декларації про утворення європейського простору вищої освіти.

Фундаментальні тенденції розбудови національної вищої професійної школи матимуть продуктивну реалізацію за умови введення в систему професійної підготовки фахівців методик та технологій отримання студентами не тільки знань, але й уміння їх використовувати в будь-якій ситуації та будь-яких соціальних обставинах, цілісно сприймати процес і результат своєї діяльності, формувати інтегровані професійні якості, які допоможуть в майбутньому успішно виконувати будь-які професійні задачі. Адже від змісту та кінцевого результату діяльності майстрів телеекрану залежить не лише їхня професійна доля, але й світогляд мільйонів людей.

Проблемами сучасної вищої професійної освіти на даний момент займаються багато вчених, серед яких В. Байденко, А. Вербицький, Е. Зеєр, І. Зимня, А. Новіков, В. Попков, В. Серіков, Ю. Татур та вітчизняні – І. Бех, І. Зязюн, Н. Ничкало, О. Олексюк, О. Пехота та ін. У свою чергу різні аспекти розвитку телебачення, телевізійної журналістики та відповідної системи вищої освіти розглядаються в роботах таких зарубіжних авторів як Р. Борецький, Я. Засурський, С. Корконосенко, Г. Кузнецов, Є. Прохоров, Л. Світіч та українських - І. Дзялошинський, В. Здоровега, І. Мащенко, І. Михайлін, А. Москаленко, В. Різун, Ю. Шаповал та ін.

Треба з'ясувати, що в сучасній соціокультурній ситуації відбувається процес трансформування самого феномену знання, а також те, що найчастіше в практиці вищої освіти ми зіштовхуємось з великою вибагливістю на ринку праці тих випускників, які володіють навичками широкого міжкультурного спілкування, здатними працювати в мультикультурному середовищі. Посилюється увага до навчання студентів у нових професійних, технологічних та управлінських умовах.

Сучасний фахівець повинен „не чекати інструкцій, а починати своє професійне життя з уже сформованим творчим та проектно-конструкторським особистісним досвідом. У свою чергу структура знаннєвої освіти не налаштована на цю функцію” [1, с. 9].

Телевізійний ринок України бурхливо розростається, постійно з’являються нові телеканали, розвивається власне виробництво. Усе це вимагає значного кадрового потенціалу, а величезний попит, у свою чергу, неминуче призводить до зниження рівня кваліфікації телевізійників, оскільки, вимушені заповнювати вакантні місця не досить досвідченими й професійними працівниками.

Зрозуміло, що особливості системи підготовки кадрів для телебачення обумовлені новими можливостями телевізійної техніки, засобами підготовки й транслявання телевізійних творів. Саме ці показники обумовлюють необхідність розробки *нових підходів до професійної освіти майбутніх фахівців телебачення* не тільки в Україні, але й у всьому світі. До того ж, як зазначає у своїх роботах О. Гоян, „стратегічні питання, пов’язані з довгостроковими перспективами діяльності телерадіокомпанії й стандартами журналістської роботи на телебаченні та радіо є тією базою, на якій ґрунтується взаємозв’язок телерадіожурналістики й бізнесу. І ці стандарти журналістської роботи включають також розуміння технічної специфіки телерадіомовлення. Бо сучасна тележурналістика – це поєднання творчого процесу в телерадіоефірі зі знаннями, пов’язаними з технічним забезпеченням телерадіомовлення, технічним процесом діяльності станції, студії, каналу. Нові телерадіотехнології, які постійно розвиваються, поліпшуються, змінюються, певною мірою впливають і на вдосконалення навчальних планів – за всім цим повинна стежити журналістська наука, щоб не відставати від практики телерадіомовлення” [2, с. 14].

Отже, сьогодні підготовка фахівців журналістського профілю для телебачення (в тому числі телевізійних репортерів) здійснюється різними навчальними закладами, але вже багато років провідними є Інститут журналістики Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка, Львівський державний університет ім. І. Я. Франка, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна, Харківська державна академія культури, Київський національний університет театру, кіно та телебачення ім. І. К. Карпенко-Карого. З іншого боку крім цих дуже поважних освітніх закладів, підготовку фахівців для телебачення здійснюють сьогодні ще 25 навчальних закладів країни у 18 містах, в яких професії теле- і радіожурналістів, режисерів, операторів, репортерів та ведучих опановують понад п’ять тисяч студентів [3, с. 25].

У свою чергу А. Москаленко підкреслює, що „розвиток аудіовізуальних комунікацій на Україні дуже гостро поставив проблему телеосвіти. Сьогодні підготовка кадрів для телерадіомовлення розпорошена по різних навчальних закладах і ні кількістю, ні якістю не забезпечує зростаючих на сучасному етапі кадрових потреб. Унаслідок цього в телевізійних ЗМІ й досі бракує спеціалістів з багатьох вкрай необхідних для розвитку сучасного телебачення професій, наприклад, відеоінженерів, телерепортерів-журналістів, операторів та режисерів в одній особі та багато інших. Навіть телевізійна журналістика сприймається як монопрофесія, а це ж складний конгломерат різноманітних спеціальностей та спеціалізацій: редактори, репортери, коментатори, сценаристи, ведучі – кожна з них потребує спеціальної фахової підготовки” [4, с. 275].

Таким чином, серед переліку телевізійних професій важлива роль приділяється телевізійному журналісту, адже сьогодні переглядається не тільки зміст та технології цієї професії, але й освітньо-кваліфікаційні характеристики та стандарти якості освіти даних фахівців. Зараз ми є свідками процесу складання загальноосвітніх стандартів вищої професійної освіти тележурналістів, згідно яких заклади, які готують журналістів, називаються переважно школами масової комунікації, а більшість навчальних дисциплін спрямовано на вивчення теорії масових комунікацій та їх розвитку сьогодні. На думку В. Різуна „нині це актуально й для нас, до того ж на часі – розгалуження, подрібнення фаху (у США, скажімо, є окремий коледж з підготовки телевізійних операторів і телерепортерів, у Китаї – телерадіоінститут). Адже, теле-, радіо-, фото-, прес-, а тепер уже й інтернет-журналістика – хочемо ми того чи ні, а це окремі спеціальності, галузі зі специфічними, неподібними технологіями, а отже й фахівців для них треба готувати повноцінно” [5, с. 7]. У свою чергу В. Цвік приділяє увагу тому, що „під час розвитку форм масово-інформаційної діяльності кількість спеціальностей, а тим більш спеціалізацій у рамках єдиної журналістської професії збільшується, але як би далеко не знаходились одна від одної ці спеціалізації, стає більш значною сукупність загальних професійних властивостей, які в різноманітних виявленнях та своєрідній взаємодії складають основу структури особистості журналіста-професіонала” [6, с. 288].

Фахові наукові монографії, статті й підручники, які послідовно віддзеркалюють сформований характер і динаміку телебачення, зосереджують при цьому свою увагу на головній складовій його структури – *телевізійній журналістиці*. Саме в результаті діяльності журналіста дійсність постає перед нами як відбиття реальних подій і фактів, а інформаційні продукти, створені журналістами, являють собою

підсумок систематизованого й безперервного духовного опанування світом. Діяльність журналіста завжди пов'язана не тільки з найрізноманітнішою й соціально вагомою інформацією, але й з потребами самого суспільства в цій інформації. За словами А. Москаленко „У 21 столітті світ чекає інформаційний вибух: через 25 років потік повідомлень зросте в 4 рази, через 50 років – в 32 рази. Цей процес природний для розвитку цивілізації. Він, безумовно, пояснюється тим, що активізуються сили природи, а тим підвищується пізнавальна й перетворююча сила людини, вдосконалюються засоби й способи передачі інформації. Розвиток інформаційного простору, розповсюдження аудіовізуальної та друкованої продукції в його межах становить складову частину соціально-економічного й політичного розвитку країни ” [4, с. 49].

Сьогодні колосально підвищується роль журналістської професії, що не тільки творить інформацію, але й відповідає за неї, оскільки інформаційне коло будь-якого масштабу не повинно заповнюватись деструктивною, негативною інформацією, а тому якість інформації стає основою розвитку цивілізації. Процеси соціально-культурної трансформації, що відбуваються в сучасному інформаційному суспільстві, є визначальними факторами й на ринку освітніх послуг.

Система освіти завжди була орієнтована на потреби практики тієї сфери діяльності, для якої вона готує фахівців. Для вузів, що надають кадри для телевізійних мас-медіа (а це система, яка досить динамічно змінюється), оперативне реагування на запити практики є важливим саме під час кардинальних економічних і соціально-політичних змін. На думку Я. Засурського „інформаційно-комунікативна революція, яка зараз відбувається, є одним із головних факторів розвитку інформаційного суспільства. Вона означає не тільки зростання ролі інформації, знань у сучасному світі, але й висуває нові вимоги стосовно журналістики, до якості журналістської продукції й, звичайно ж, до журналістських кадрів” [7, с. 9].

Сьогодні, у зв'язку із стрімким розвитком процесу конвергенції мас-медіа, у світовій системі вищої журналістської освіти ми спостерігаємо й тенденцію зміни самої назви журналістських факультетів. У Америці й багатьох інших країнах, де приділяється велика увага розвитку журналістики, ці освітні структури перейменовані у факультети масової комунікації.

В умовах інформаційно-комунікаційної революції все частіше почали говорити про існування дефіциту *змісту* масових комунікацій. На думку В. Засурського „цей процес був прискореним і зміненим завдяки створенню Інтернету – нового інформаційно-комунікаційного середовища, тієї віртуальної реальності, де панує комунікація. Звичайно

ж, Інтернет примусив по-новому подивитись на весь процес масової комунікації, чітко виділивши канали, і в той же час відокремивши від них зміст... Крім того, розвиток Інтернету призвів до надлишку каналів та до нестачі комунікації – багаточисленні нові канали вимагали наповнення, а змісту тієї води, яка тече каналами, не вистачало, канали всихали. Цей процес сприяв оживленню засобів масової інформації як джерела й постачальника змісту” [7, с. 5].

Проте головним творцем змістовної та відібраної за певними принципами інформації є, як відомо, журналіст. Саме тому в нових умовах розвитку суспільства важливим стає високий професійний рівень діяльності журналіста, але якість цієї діяльності вимірюється вже сучасною мірою. У сучасних умовах унаслідок ускладнення задач, які вирішуються журналістикою, росте «науковість» професії, а тому серйозні зміни відбуваються не стільки в технологіях створення журналістського твору, а насамперед у його змісті та освіті журналіста. Сучасний журналіст має цифрові технології, що дозволяють одночасно працювати для газети, радіо, телебачення, Інтернету, мобільної журналістики тощо. Яким би важким і суперечливим не був процес розвитку сучасних масових комунікацій та ЗМІ в світі, без сумніву, сьогодні журналістика набуває великого значення.

Паралельно з тим, сьогодні у світі відбуваються процеси універсалізації журналістської професії, які базуються на конвергенції інформаційного впливу, де візуальний початок поєднується з початком слуховим й текстовим. Усе це, звичайно, призводить і до нових підходів у навчанні студентів. В основі сучасної концепції професійної журналістської освіти лежить принцип поєднання широкої загальної журналістської підготовки з поглибленою спеціалізацією, а спеціалізація роботи визначається необхідністю обліку й засвоєння майбутніми фахівцями специфіки роботи в тому або іншому ЗМІ, всередині яких сьогодні спостерігаються процеси активної диференціації. А. Москаленко підкреслює, що у „світовій практиці журналістське навчання, з одного боку деталізується, з іншого, помітне прагнення до оволодіння журналістами функціональних знань” [4, с. 13]. Проте нові технології додали серйозного, вагомого аргументу на користь універсалізації. Л. Світіч та А. Ширяєва вважають: „вміння готувати універсальний журналістський продукт (стандартний інформаційний текст або медіатекст), який може бути розміщений у різноманітних ЗМІ, виявляє особливі вимоги до компетентності журналіста, інформаційної насиченості, точності фактів, засобів організації змісту ... В останні роки, йдучи назустріч процесам, які відбуваються в ЗМІ, в професійній освіті відбувся важливий прорив у підготовці

спеціалістів для новинарної журналістики та в навчанні репортерським навичкам” [8, с. 17].

Однією з головних тем різних міжнародних конгресів і симпозіумів із розглянутої нами проблематики є *тема про підвищення якості професійної підготовки журналістів і рівня журналістських матеріалів*. З цього погляду цікавою є нарада, що була проведена у Колумбійському університеті 25 травня 2006 р. Саме там обговорювалось кілька особливо важливих проблем про те, як зробити підготовку журналістів більш ефективною, привести її у відповідність до вимог сучасного журналістського процесу. Мова йшла насамперед про вдосконалення навчання журналістській майстерності, підвищення професіоналізму роботи журналістів, креативності їхнього мислення, економії коштів, часу, а також доступності матеріалів і можливості оцінки цих матеріалів. Представники індустрії та академічного колу акцентували увагу на незбалансованих відносинах між підготовкою журналістських кадрів і потребами суспільства в цій інформаційно-комунікаційній професії. До порядку денного також увійшла доповідь про ключові аспекти компетенцій, якими повинні володіти журналісти й випускники відповідних вузів, включаючи вміння самооцінювати власну роботу та вдосконалювати самоосвіту впродовж усього життя.

З цього приводу цікаво відзначити думку І. Фатєєвої, що сьогодні неможливо створити загальну модель змісту професійного журналістської освіти, що підійде усім, рівне право призначається декільком варіантам формальної журналістської освіти. Очікується процес диверсифікації освітніх програм, а тому на зміну прийде сукупність програм різної цільової спрямованості та спеціалізації... Сьогодні склалася оригінальна модель журналістської освіти, що містить риси як академічно-орієнтованого, так і практично-орієнтованої освіти” [9, с. 26-16].

Підсумовуючи аналіз проблеми професійної телевізійної освіти у контексті розвитку сучасних засобів масової інформації, сформулюємо основні висновки, до яких ми дійшли.

В умовах інформаційно-комунікаційної революції існує дефіцит змісту масових комунікацій, проте головним творцем змістовної та інформації є журналіст. Росте науковість професії, серйозні зміни відбуваються не стільки в технологіях створення журналістського твору, а насамперед у його змісті та освіті журналіста. Сьогодні виникла потреба розробки нових підходів до підготовки телевізійних фахівців, в тому числі одного з головних учасників процесу створення телевізійних інформаційних продуктів - телевізійного журналістів-репортерів.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Андрущенко В. Модернізація освіти: політика і практика / В. П. Андрущенко // Педагогіка і психологія. – 2002. - № 3. – С. 12-15.
2. Гоян В. В. Журналістська телерадіоосвіта: сучасні тенденції / В. В. Гоян, О. Я. Гоян // Наукові записки Інституту журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка. – 2003. – Т.12. – С.18 – 29.
3. Мащенко І. Г. Хроніка українського радіо і телебачення в контексті світового аудіовізуального простору : монографія / Іван Гаврилович Мащенко. – К. : Україна, 2005. – 384 с.
4. Москаленко А. З. Теорія журналістики : підручник / Анатолій Захарович Москаленко. – К. : Експрес-об'ява, 1998. – 334 с.
5. Різун В. В. Журналістська освіта в Україні / В. В. Різун // Українське журналістикознавство / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2001. – Вип. 2. – С. 43 – 48.
6. Цвик В. А. Телевізійна журналістика : історія, теорія, практика : учеб. пособие / Валерій Леонидович Цвик. – М. : Аспект Пресс, 2004. – 382 с.
7. Засурский Я. Н. Социологические аспекты журналистской науки / Я. Н. Засурский // Вестн. МГУ. Сер. 10. Журналистика. – 2006. – № 1. – С. 3 – 6. 11.
8. Свитич Л. Г. Проблемы подготовки журналистов (Итоги социологического исследования) / Л. Г. Свитич, А. А. Ширяева // Вестн. МГУ. Сер.10. Журналистика. – 2003. – № 5. – С. 15 – 19.
9. Фатеева И. А. Журналистское образование в России : теория, история, современная практика : автореф. дис. на соиск. учен. степ. д-ра филол. наук : спец. 10.01.10 „Журналистика” [Електронний ресурс] / И. А. Фатеева. – Екатеринбург, 2008. – 38 с. – Режим доступу : <http://elar.usu/bitstream/1234.56789/1178/1>.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Лісневська Аліна Леонідівна – доцент кафедри культурології та кіно-, телемистецтва Луганського національного університету імені Тараса Шевченка.

Коло наукових інтересів: технології створення екранного видовища, анімаційна діяльність, сучасні умови роботи телерепортера.

МЕТОД ПРОЕКТУ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ УЧНІВ ЗНЗ

Людмила ЛИСЕНКО (Кіровоград)

Статтю присвячено особливостям та ролі методу проектів як пріоритетного напрямку розвитку творчого потенціалу учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

Статья посвящена особенностям и роли метода проектов как приоритетного направления развития творческого потенциала учеников общеобразовательных учебных заведений.

Ключові слова: метод проектів, пріоритетний напрям, творчі здібності, навчальний процес, індивідуальна й колективна діяльність.

Розширення економічних, політичних та культурних зв'язків між країнами, розвиток міжнародних засобів масової комунікації, міждержавна інтеграція в галузі освіти й, отже, розширення можливостей одержання якісної освіти не тільки в себе в країні, а й за кордоном сприяють підвищенню статусу іноземної мови як засобу спілкування та взаєморозуміння. Практичне володіння іноземними